

NAGY JUDIT

Az Europol és az Eurojust szerepe a közös nyomozó csoportok tevékenységében

A lisszaboni szerződés előtt a harmadik pilléres együttműködés körébe tartozó büntetőügyekben folytatott bűnügyi és igazságügyi együttműködés nem mondható konfliktusmentesnek, mivel a tagállamok nem szívesen mondanak le az e területen meglévő szuverenitásukról. Az 1999-ben, Tampereben megfogalmazott kölcsönös elismerés elve kölcsönös bizalmat feltételez a tagállamok részéről egymás irányában, mind az igazságügyi rendszer, az adatvédelmi szabályok és eljárási garanciák, mind pedig az emberi jogok tiszteletben tartásának szempontjából.¹

A hágai program² által megfogalmazott „hozzáférhetőségi elv”³ is új szemléletet követel a bűnüldözési információk határokon átnyúló cseréje tekintetében.

A XXI. század „kifejlesztett” néhány új jogintézményt az ezen elveknek való megfelelés elősegítése céljából, mint például a prúmi szerződést, vagy a jelen dolgozat tárgyát képező közös nyomozó csoportok intézményét (*joint investigation team; JIT*), amelyek kiszélesítik a rendőrségi együttműködés eszköztrendszerét, olyan lehetőségeket nyújtva a tagállamoknak, amelyben az együttműködés korábbi tradicionális megítélése merőben új dimenziót kap. Mára már a szervezett, országhatárokon átnyúló bűnözés, a terrorizmus „tüllépett” az „egy bűncselekmény egy nyomozó” elven, erre az igazságszolgáltatási hatóságoknak is lépniük kell. Hogy milyen lépéseket tehetnek, erre próbál a dolgozat választ adni a közös nyomozó csoport eszközeinek bemutatásával.

Immár egy évtizede áll a tagállamok rendelkezésére a közös nyomozó csoport létrehozásának lehetősége a büntetőügyekben folytatott igazságügyi és rendőrségi együttműködés területén, és mégis idegenkedés és bizalmatlanság tapasztalható e téren, amit a gyakorlatban felállított kevés számú közös nyomozó csoport bizonyít. Hiába az általa nyújtható előnyök sokasága, a hagyományos együttműködési eszkö-

1 Bárd Petra: Az európai elfogatóparancs. Belső kézirat. Országos Kriminológiai Intézet, Budapest, 2009

2 A hágai program a 2009-ig tartó második uniós program, amelyet a Tanács 2004. november 4–5-én tartott igazságügyi csúcstalálkozóján fogadott el. Célja a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség továbbfejlesztése.

3 Ezen elv értelmében 2008. január 1-jei hatállyal az unió egész területén amennyiben bármely tagállam bűnüldözési szervének feladata ellátásához információra van szüksége, megkaphatja azt egy másik tagállamból, amelynek megfelelő bűnüldözési hatósága azt a megkeresésben lévő célra rendelkezésre bocsátja, mindezt természetesen szigorú feltételek mellett.

NAGY JUDIT

zökre alapozott rendőrségi együttműködést az államok – kivéve például a különösen aktív franciákat és spanyolokat – nem kívánják vele „felfrissíteni”, modernizálni.

A munkámban nem kívánom teljes részletességgel bemutatni a közös nyomozó csoportok intézményét (az már két korábbi dolgozatom tárgya volt⁴), de fontosnak tartom kihangsúlyozni a két uniós ügynökség kiemelkedő támogató szerepét ennek a bűnüldözési eszköznek a létrehozása és tevékenysége során. Remélem, hogy a támogatási lehetőségek széles skálájának bemutatásával sikerül részben eloszlatni a közös nyomozó csoportok intézménye körüli bizalmatlanságot, és rávilágítani az együttműködés eme új formájában rejlő előnyökre.

Általános és alapvető információk a közös nyomozó csoport eszközéről

Jogi alapok

Tapasztalati tény, hogy a szervezett, több országra kiterjedő bűnözői körrel és országhatárokon átnyúló, magas fokú szervezettséget igénylő elkövetési móddal jellemezhető bűncselekmények és a terrorizmus sokkal hatékonyabban és sikeresebben felderíthető, ha abban mindazon ország bűnfelderítésben részt vevő hatósága együttműködik, amelyekben az adott bűncselekménynek akár a legkisebb összefüggése is megvalósul. E szervezettbűncselekmény-típusok az eljárási jogsegély új formáit, új típusú eljárási cselekményeit alakították ki, amelyek egyike a közös nyomozó csoportok létrehozásának eszköze. Ez volt az oka annak, hogy több, eljárási jogsegélyre vonatkozó bilaterális egyezmény tartalmazott rendelkezéseket közös nyomozó csoportok felállításáról is.

Szabályozásának jelenlegi főbb keretét a 2000. évi kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló egyezmény⁵ (a továbbiakban: uniós jogsegélyegyezmény) 13. cikke, valamint a 2002. június 13-án – a közös nyomozó csoportok működésének mielőbbi megkönnyítése érdekében – a Tanács által elfogadott, a közös nyomozó csoportokról szóló kerethatározat (a továbbiakban: kerethatározat)⁶ jelenti. Az Európai Unió viszonylatában legelsőként az 1997-ben létrehozott második nápolyi

4 Nagy Judit: A közös nyomozócsoportokról „dióhéjban”. Rendvédelmi Füzetek, 2010/1., 151–170. o.; Nagy Judit: Kérdések és válaszok a közös nyomozócsoportokkal kapcsolatban. Spring Wind 2010 Tavaszí Szél 2010. Konferenciakötet. Doktoranduszok Országos Szövetsége, Pécs, 2010, 395–408. o.

5 Az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös bűnügyi jogsegély-egyezménynek az Európai Unióról szóló szerződés 34. cikke szerinti létrehozásáról szóló, 2000. május 29-i tanácsi jogi aktus. HL C 197/1., 2000. 7. 12.

6 A közös nyomozócsoportokról szóló, 2002. június 13-i tanácsi kerethatározat. HL L 162/1., 2002. 6. 20. A kerethatározat hatályát veszti, mielőtt a kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló európai egyezmény valamennyi tagállamban hatályba lép (5. cikk).

egyezmény említhető, amelynek 24. cikke először szabályozta a közös nyomozó csoportok létrehozásának feltételrendszerét és lehetőségeit, igaz ugyan, hogy „csupán” a tagállamok vármhatóságainak együttműködésére vonatkozóan. A kerethatározat elfogadására az uniós jogsegélyegyezmény ratifikációjának lassúsága miatt volt szükség, ez azonban szó szerint az egyezmény rendelkezéseit isméli meg anélkül, hogy a közös nyomozó csoportok tartalmi kérdéseit elmélyítette volna. A kerethatározat újdonsága csupán az, hogy preambulumban megfogalmazza annak a lehetőségét, hogy a nyomozó csoportban olyan személyek is részt vehetnek, akik nem a tagállami nyomozó hatóságok tagjai (például az Europol, az Eurojust és az OIAF képviselői). A kerethatározat sajátossága, hogy addig volt hatályos, amíg az uniós jogsegélyegyezmény hatályba lépett, vagyis 2005. augusztus 23-ig. Azon tagállamok vonatkozásában, amelyek még elmaradtak a jogsegélyegyezmény ratifikálásával, továbbra is a kerethatározatban rögzített szabályok az irányadók a közös nyomozó csoportok vonatkozásában.

Az uniós jogsegélyegyezmény 13. cikkének (1) bekezdése a közös nyomozó csoport fogalmának meghatározását nem annyira a bűncselekmény súlyossága oldaláról közelíti meg, hanem inkább annak nemzetközi jellege és határokon átnyúló mivolta dimenziójából vizsgálja.

A cikk leszögezi, hogy közös nyomozó csoport létrehozására különösen olyan esetekben kerülhet sor, amikor:

- bűncselekmények felderítésére irányuló nyomozás során egy tagállamnak bonyolult és nagy ráfordítást igénylő, más tagállamokat is érintő bűnügyi nyomozást kell folytatnia;
- több tagállam folytat olyan bűncselekmények felderítésére irányuló nyomozást, amiknek a körülményei szükségessé teszik az érintett tagállamok összehangolt és egyeztetett fellépését.

Jelenleg a közös nyomozó csoportok alkalmazása elsődlegesen a súlyosabb bűncselekménytípusok elleni küzdelem terén jelenik meg, így például a kábítószer-kereskedelem, terrorizmus, emberkereskedelem vagy pedig az euróhamisítás bűncselekmények körében. A közös nyomozó csoportok azonban kisebb súlyú ügyek nyomozásakor is hasznosak lehetnek, mivel egy nyomozó csoport elősegítheti a konkrét ügyben az együttműködést, valamint alapja lehet későbbi közös nyomozó csoportok létrehozásának azáltal, hogy kialakítja a kölcsönös bizalmat a részt vevő felek között, valamint a határokon átfutó együttműködésben is tapasztalatokat hoz.

⁷ Europol: Európai Rendőrségi Hivatal, Eurojust: Európai Igazságügyi Együttműködési Egység, OIAF: Európai Csalás Elleni Hivatal.

A közös nyomozó csoportok koncepciója

A közös nyomozó csoport tehát egy olyan csoport, amelyet kölcsönös megállapodás alapján két vagy több tagállam illetékes hatóságai hozhatnak létre meghatározott célra és korlátozott, de közös megegyezéssel meghosszabbítható időtartamra annak érdekében, hogy a csoportot létrehozó egy vagy több tagállamban bűnügyi nyomozást folytasson. Ennek az elképzelésnek számos előnye van: lehetővé teszi, hogy egy ügyben a különböző tagállamok illetékes hatóságai között koordináció folyjon a nyomozások kezdetétől, ennek következtében az összes kapcsolódó nyomozás koordinatív megközelítést kap. Lehetőséget teremt arra, hogy a résztvevő tagállamok beleszólhassanak a döntési folyamatokba, például abba, hogy mely nyomozati cselekményeket melyik résztvevő tagállam hajtsa végre, és azáltal, hogy a kiküldött tagok jelen lehetnek a nyomozati cselekményeknél, lehetővé válik, hogy a résztvevő tagállamok idejében értesítést kapnak a nyomozás mindenkori helyzetéről.⁸ Ezeken túlmenően, amikor arra van szükség, hogy bizonyos nyomozati cselekmények lebonyolítása a csoport székhelyéül szolgáló államon kívüli más résztvevő államban történjen, akkor azon állam kiküldött tagjai megkereshetik a saját illetékes nemzeti hatóságait, hogy tegyék meg a szükséges intézkedéseket. Ez ismétellen növeli a nyomozás hatékonyságát, mivel ahogyan azt a kerethatározat 1. cikk (7) pontja is megfogalmazza, ezeknek az intézkedéseknek a megtételét az érintett tagállamban ugyanolyan feltételek szerint mérlegezik, mintha azokat nemzeti nyomozás keretében kérték volna.

Ezáltal tehát elmondható, hogy a közös nyomozó csoport koncepciója nagyon hatékony és hasznos minden olyan komplex ügy esetében, amelybe több tagállam van bevonva, és az ügy nemzetközi dimenziója egyértelműen körvonalazódott.

Nehézségek a nyomozó csoport felállítása és működése kapcsán

Nyilvánvaló, hogy a közös nyomozó csoport eszköze – amely lehetővé teszi, hogy több tagállam bűnüldöző vagy igazságszolgáltatási hatóságainak tagjai egy nyomozásban vegyenek részt – olyan bűncselekmények nyomozásában lehet előnyös, amelyeket erőteljes határon átvéelő dimenzió jellemez. Eltekintve azoktól az általános problémáktól, amelyek a nemzetközi együttműködésekben általában felülik fejüket, mint például a humán és anyagi erőforrások korlátozott volta, a nyelvi, kulturábeli, nyomozati stratégiák és technikák közötti különbségek, vannak olyan

⁸ Kerethatározat 1 (5) (c) cikke.

„közös nyomozócsoporthoz tartozó” nehézségek, amelyek kifejezetten egy ilyen nyomozó csoport létrehozása és működése közben jelentkeznek problémaként.⁹

Amikor felismerik, hogy egy ügy alkalmas lenne közös nyomozó csoport létrehozására, az érintett országok illetékes hatóságainak meg kell állapodniuk a nyomozó csoport minden egyes részletében. Bár a Tanács javaslat formájában kidolgozott egy minta-megállapodást (lásd később), amely a különböző lehetséges elemek megjelenítésével segítséget nyújt ehhez, ennek ellenére a legtöbb esetben a megállapodás létrehozása mégis problémát okoz, és nemcsak a különböző hatóságok politikai motivációi miatt, hanem a különböző országok eltérő, gyakran össze nem egyeztethető jogi rendszereiből adódó bizonytalanságok miatt is.

Néhány jogi kérdés tisztázható már a megállapodás létrehozásakor, de a nyomozó csoport működése során is számos kérdés kerül napvilágra. Különösen a bizonyítékgyűjtés kapcsán nehéz azt megteremteni, hogy a nyomozásokat oly módon folytassák le, hogy függetlenül attól, melyik tagállamban gyűjtötték az adott információt, az bármely másik résztvevő tagállamban felhasználható legyen bizonyítékként is. Ennél fogva nagyon fontos, hogy már a nyomozó csoport létrehozásának kezdeti szakaszában is, a megállapodás elkészítésekor, nagy figyelmet kell fordítani arra, hogy hol kerül sor a büntelmi eljárás lefolytatására, és az ott irányadó jogi szabályokra tekintettel kell megpróbálni begyűjteni a bizonyítékokat.¹⁰

További nehézségek léphetnek fel, ha például a nyomozó csoport működése folyamán a megállapodás módosításokra szorul, például ha további résztvevők (akár államok vagy személyek) csatlakoznak a nyomozó csoport munkájához, vagy ha a csoport működési területe terjed ki azáltal, hogy újabb kapcsolódási pontokat fedeznek fel más bűncselekmények, elkövetői körök bevonásával. Ezekben az esetekben gyorsan meg kell keresni a megfelelő kontaktpontokat, és meg kell tenni a szükséges formális lépéseket azért, hogy ezáltal elkerüljék a szükségtelen idővesztést.

Az Europol és az Eurojust szerepe a közös nyomozó csoportok tevékenységében

Jelenleg az Europol és az Eurojust két különböző tevékenységgel segíti a tagállamok határon átvelő nyomozásait, ezek azonban kiegészítik egymást. Amíg az

⁹ Nadja Long: Implementation of the European Arrest Warrant and Joint Investigation Teams at EU and national level. Study, January 2009, pp. 28–42.

¹⁰ A közös nyomozó csoportok szakértői hálózata második értekezletének konklúziói alapján. 15023/06. számú tanácsi dokumentum, 2006. november 21.

Europol megbízása arra vonatkozik, hogy nemzetközi dimenziójú bűncselekményeket leplezzen le, és speciális szakértelmével segítse a tagállami nyomozásokat, addig az Eurojust arra törekszik, hogy koordináljon, és hogy a tagállami kompetens bűnüldözési hatóságok között elősegítse az információk cseréjét. Mivel mindkét intézményt azzal a céllal hozták létre, hogy támogassa a tagállamok határon átvétel, súlyos szervezett bűncselekmények elleni küzdelmét, hatáskörük és feladatuk magában hordozza, hogy az Eurojust és az Europol központi szerepet játszik a közös nyomozó csoportok létrejöttében és tevékenységében.

A kerethatározat 12. cikkének¹¹ megfelelően, éppen úgy, mint az uniós jogsegregyvezmény rendelkezései alapján, az Eurojust és az Europol részt vehet a közös nyomozó csoportokban, akár külön-külön, akár együttesen is. Továbbá az Europol és az Eurojust közötti együttműködési megállapodás ó. cikke lehetőséget nyújt mindkét fél számára, hogy egy vagy több tagállam kérése alapján részt vegyenek a közös nyomozó csoport felállításában, és ezáltal támogatást nyújtsanak a nemzeti igazságügyi és bűnüldöző hatóságok számára a nyomozó csoportok felállításával kapcsolatos előzetes tárgyalásokban.

Így szoros együttműködésben mindkét szervezet az igényt benyújtó tagállam rendelkezésére áll a nyomozó csoport létrehozására irányuló tervezéskor. Különösen fontos, hogy a nyomozó csoportok létrehozásának előkészítő szakaszában, a tárgyalás fázisában mindkét szervezet segítséget nyújt a tagállamoknak jogi tanácsadással, szakvélemény nyújtásával, valamint a korábbi közös nyomozó csoportokban való részvétel idején szerzett tapasztalatok átadásával. Emellett a tagállamok rendelkezésére bocsátják a találkozókhöz a helyszínt és a tolmácsot. Valamint az információ továbbításában és a kölcsönös jogsegély koordinálásában megnyilvánuló szerepükből következően az Europol és az Eurojust abban a helyzetben lehet, hogy felismerhetik azokat az alkalmas ügyeket, amelyek igényelhetik nyomozó csoport felállítását, következésképpen felkérhetik a tagállamokat, hogy annak alapján eljárva működjenek együtt.

Europol

A hetvenes években a terrorizmus és a szervezett bűnözés erősödése miatt az Európai Unió Tanácsa megnövekedett figyelmet szentelt az államok biztonsága terén

11 [12] Addig a mértékig, amíg az érintett tagállamok joga vagy a tagállamok közötti hatályban lévő nemzetközi megállapodások lehetővé teszik, meg lehet állapodni arról, hogy részt vehessenek a csoport tevékenységében olyan személyek is, akik nem a csoportot létrehozó tagállamok illetékes hatóságainak a képviselői. Ilyen személyek lehetnek például az Európai Unióról szóló szerződés rendelkezései szerint létrehozott szervek tisztviselői. A csoport tagjaira és kiküldött tagjaira e kerethatározat alapján ráruházott jogok ezeket a személyeket nem illetik meg, hacsak a megállapodás kifejezetten másként nem rendelkezik.

meglévő együttműködés témakörének, és nyilvánvalóvá vált az is, hogy elengedhetetlen a rendőri együttműködés fejlesztése.

Az Europol felállításának ötletét először 1991-ben *Helmut Kohl* német kancellár vetette fel a Tanács luxemburgi ülésén, majd felállításáról első ízben 1992-ben az Európai Uniót alapító maastrichti szerződés VI. címe K1 cikkének 9. pontja rendelkezett. A tagállamok 1995. július 26-án aláírták az Europol-egyezményt¹², amely 1998. október 1-jén lépett hatályba, a szervezet azonban csak 1999. július 1-jén kezdetét ténylegesen működni. Az egyezmény aláírása és a szervezet működésének kezdete közötti időszakban ideiglenesen az 1993. június 3-án, a TREVI, a miniszterek koppenhágai határozatával létrehozott, hágai székhelyű Európai Kábítószeregység (*Europol Drugs Unit; EDU*) gyakorolta az Europol egyes hatásköreit, kezdetben a kábítószer elleni küzdelem terén, majd később a bűnözés egyéb súlyosabb eseteiben is (például emberkereskedelem, terrorizmus).

Az Europol a kormányközi együttműködés talaján épült fel, az EU harmadik pillérébe illeszkedő jogforrás, a tagállamok közötti egyezmény hozta létre, amely meghatározta jogállását, feladatait, hatásköreit és operatív cselekvési lehetőségeit.¹³

Az Európai Unió Tanácsa – figyelemmel jogi és költségvetési következményekre is – 2006 decemberében úgy határozott, hogy az Europol-egyezményt, az EU-ról szóló szerződés (EUSz.) 34. cikke (2) bekezdésének c) pontján alapuló tanácsi határozattal váltsa fel. A határozat fő előnye az egyezményhez képest rugalmasságában rejlik, abban, hogy könnyebben hozzáigazítható a változásokhoz, mivel nincsen szükség megerősítésre, nem igényel tagállami ratifikációt. Az Europol szempontjából ez fontos, mivel az elmúlt 14 évben többször – például 2000-ben, 2002-ben és 2003-ban – került sor jogalapjának kiigazítására, hatékonyságának növelésére jegyzőkönyvek formájában. E jegyzőkönyvek hatálybalépésére azonban csak évekkel később, a teljes körű tagállami ratifikáció után kerülhetett sor, ez jelentősen gyengítette az Europol működésének hatékonyságát.

Mindezen túl, az Europol működését taglaló elemzések további változtatásokat vetítettek előre, amelyek a hatékonyabb működés érdekében voltak kívánatosak. Az új feladatok egy részének oka az új biztonsági fenyegetések, például a terrorizmus felerősödése. Másrészről pedig a szigorú adatvédelmi szabályok betartásával az Europol jogi keretének kiigazítása vált szükségessé az információk jobb megosztá-

12 Egyezmény az Európai Rendőrségi Hivatalnak az Európai Unióról szóló szerződés K3. cikke alapján történő létrehozásáról. HL 1995 C 316, 1995. november 27., 2–32. o. Magyarországon a 2006. évi XIV. törvény hirdette ki.

13 Holé Katalin: Az Europol. In: Kondorosi Ferenc – Ligeti Katalin (szerk.): Az európai büntetőjog kézikönyve. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2008, 286–295. o.

sa és a hágai program által támogatott rendelkezésre állás elvének megvalósítása érdekében.

2009. június 4-én életbe lépett az Europol tanácsi határozat¹⁴, amely 2010. január 1-jétől új jogalapot teremtett az Europol működésére. Az Europol-egyezmény helyébe lépő tanácsi határozat magában foglalja az egyezménynek a három jegyzőkönyv által bevezetett módosításait. A határozat a szervezetet uniós szerveként határozza meg, amelynek finanszírozása az EU központi költségvetéséből történik, és az EU személyzeti szabályzata alkalmazandó rá, ami erősíteni fogja az Európai Parlament részvételét az Europol irányításában, és egyszerűsíteni fogja a szervezet költségvetésének és személyzetének kezelésére szolgáló eljárásokat. A hatékonyabb működés előmozdítása érdekében a határozat fejlesztéseket tartalmaz a szervezet megbízatása és feladatai tekintetében, valamint az adatfeldolgozás és adatvédelem területén.

Az Europol főbb feladatai:

- A tagállamok közötti információcsere elősegítése.
- Információ és felderítés, egyeztetés és elemzés.
- A tagállamok illetékes hatóságainak késedelem nélküli értesítése a nemzeti egységeken keresztül minden őket érintő információról.
- Nyomozások segítése a tagállamokban.
- Számítógépes információs rendszer létrehozása, amely közvetlenül elérhető az Europol nemzeti egységek és a szervezet összekötő tisztviselői számára.
- Stratégiai ismeretek nyújtása a nyomozásokhoz, tanácsadás, összefoglaló jelentések készítése a tagállamokban folyó munkáról.

Az egyezmény eredetileg nem ruházta fel a szervezetet operatív nyomozási jogkörrel, nem jött létre egy nemzetek felett álló európai rendőrség, hanem „csak” egy központi adatgyűjtő, -tároló és -elemző egység. Az Europol-egyezmény módosításáról szóló, 2002. november 28-án kelt jegyzőkönyv azonban operatív jellegű jogosítványokkal ruházta fel a szervezetet, ennek alapján az Europol alkalmazottai támogatói minőségben részt vehetnek olyan közös nyomozó csoportokban, amelyeket a közös nyomozó csoportokról szóló 2002. június 13-i kerethatározat 1. cikkének vagy az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös büntügyi jogsegélyről szóló, 2000. május 29-i egyezmény 13. cikkének megfelelően állítottak fel, és ha e nyomozó csoportok olyan bűncselekményeket vizsgálnak, amelyekre az Europolnak hatásköre van.

Az Europol hatáskörét tekintve a szervezet működési területei főként az illegális kábítószer-kereskedelem, a radioaktív anyagok illegális kereskedelme, az emberke-

¹⁴ Tanácsi határozat az Európai Rendőrségi Hivatal létrehozásáról. 2009. április 6. 2009/371/JHA

reskedelem, beleértve a gyermekek elleni szexuális bűncselekményeket, embercsempészet, a gépjárműveket érintő bűnözés, pénzhamisítás (euróhamisítás) és egyéb fizetőeszközök hamisítása, pénzmosás, valamint a terrorizmus elleni küzdelem. Mindemellett fő feladatai közé tartoznak még az emberi élet és testi épség, a személyi szabadság elleni bűncselekmények, valamint a polgárok javai ellen irányuló „terrorjellegű” cselekmények is. Az Európai Rendőrségi Hivatal azokban az esetekben láthatja el feladatköreit, amikor az említett bűncselekmények két vagy több tagállamot érintenek, tényleges támpontok vannak a szervezett bűnözői struktúra fennállására, valamint ha a bűncselekmények számaránya, jelentősége és következményei miatt szükséges a tagállami fellépés. Természetesen az Europol a szubszidiaritás elvének megfelelően csak olyan feladatokat végezhet, amelyeket a tagállamok egyáltalán nem vagy nem megfelelő hatékonysággal tudnak elvégezni, és mindvégig tiszteletben kell tartania az egyes tagállamok szuverenitását.

Az Europol és az unió tagállamai között az információcsere az Europol nemzeti központi egységeken keresztül történik, az összekötő tisztviselői hálózat segítségével.¹⁵

Eurojust

Az 1999. október 15–16-án, Tampereben tartott EU-csúcserkeztelen határozat született az Eurojust (*Judicial Cooperation Unit*) felállításáról a bűnözés súlyosabb, szervezett formái elleni büntetőjogi fellépés elősegítése, koordinálása céljából. A Tanács 2000. december 14-i határozatával, kísérleti jelleggel létrehozta az Ideiglenes Igazságügyi Együttműködési Egységet (*Provisional Judicial Cooperation Unit*)¹⁶, amely 2001. március 1-jén kezdte meg működését, a következő feladatokkal: két vagy több tagállamot érintő ügyekben a tagállami hatóságok által folytatott nyomozások, vádemelések koordinálása, információszolgáltatás, valamint az Eurojust felállításának előkészítése. A Tanács 2002. február 28-i határozatával¹⁷ hozta létre az Eurojustot a mai formájában.¹⁸

Az Eurojust feltett célja a határokon átnyúló súlyos bűncselekmények ügyében végzett nyomozás és büntetőeljárás összehangolásának elősegítése, valamint az unió 27 tagállamának nemzeti bűnüldözési hatóságai közötti együttműködés elő-

¹⁵ Magyarországon a nemzeti egység az Europol Nemzeti Iroda, amely a Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központ (Nebek) egyik szervezeti egysége.

¹⁶ Council Decision of 14 December 2000 setting up a Provisional Judicial Cooperation Unit. HL 2000 L 324, 21 December, 2000, pp. 2–3.

¹⁷ A Tanács határozata (2002. február 28.) a bűnözés súlyos formái elleni fokozott küzdelem céljából az Eurojust létrehozásáról (2000/187/JB). HL 2002 L 63, 2002. március 6., 1–13. o.

¹⁸ Garamvölgyi Balázs: Az Eurojust. In: Kondorosí Ferenc – Ligeti Katalin (szerk.): i. m. 299–300. o.

mozdítása. A hágai székhelyű testület nagy szakmai tapasztalatú ügyészekből és bírákból áll, akiknek munkáját minden egyes tagállamban helyi kapcsolattartók segítik, és akik megbízatásuk ideje alatt fenntartják a hazájukban betöltött hivatalos pozíciójukat. Az Eurojust fokozza, javítja és meggyorsítja a tagállamok egyedi jogrendszerei és nemzeti bíróságai közötti együttműködést, ennek következtében lehetőség nyílik a határokon átnyúló bűnesetek elkövetőinek gyorsabb és hatékonyabb elfogására, illetve vád alá helyezésére. Az Eurojust tagjai kiválóan ismerik és gyorsan hozzáférnek saját országuk érvényes jogrendszeréhez, a nemzeti hatóságokkal pedig közvetlen kapcsolatok felvételére jogosultak, így módon képesek az eléjük terjesztett segítségkérésekre vagy egyéb kérelmekre „gyorsan reagálni”.

Hatásköre magában foglalja egyrészt az Europol hatáskörébe tartozó bűncselekményeket, másrészt pedig a határozatban külön nevesítve vannak a számítógépes bűncselekmények, az Európai Közösségek pénzügyi érdekeit sértő csalás és korrupció, a pénzmosás, a környezet elleni bűncselekmények, illetve a bünszervezetben részvétel bűncselekménye is. A szervezet ezeken felül bármilyen más bűncselekménytípus kapcsán folytatott eljárásban segítséget nyújthat a tagállami hatóságoknak, ha az céljaival összeegyeztethető.

A testület (kollégium), amely a tagállamok által delegált nemzeti tagokból áll, a nemzeti bűnüldözési hatóságok részére specifikus lépések megtételét, nyomozások vagy büntetőeljárások kezdeményezését javasolhatja, még akkor is, ha sem nyomozások vagy büntetőeljárások elrendelése vagy lefolytatása, sem pedig a tagállamok törvényeinek megváltoztatására vagy a jogharmonizációra irányuló lépések nem tartoznak az Eurojust közvetlen hatáskörébe. Az Eurojust javaslatokat tehet az EU-tagállamok közötti igazságügyi együttműködés továbbfejlesztésére, ezek kiterjedhetnek a bűncselekményekre vonatkozó kölcsönös igazságügyi jogsegélynyújtásra, a tagállamok között az egységes európai elfogatóparancs működésére, a bírósági ítéletek és azokat kísérő intézkedések kölcsönös elismerésére is. Az Eurojust tagjai folyamatosan konzultálhatnak egymással, és akár testületi, akár személyes minőségükben azonnali jogtanácsot, jogsegélyt és iránymutatást adhatnak a határokon átnyúló bűnügyekben a különböző jogrendszerű tagállamoknak, az unió mind a húsz hivatalos nyelvén. Az Eurojust felkérheti valamely tagállamot egy nyomozás vagy büntetőeljárás elrendelésére, illetve annak elfogadására, hogy egy másik tagállam esetleg kedvezőbb helyzetben van egy adott büntetőeljárás lefolytatására.

Az Eurojust szorosan együttműködik az Európai Igazságügyi Hálózattal (*European Judicial Network; EJN*), az EU büntetőjogi ügyészeinek és bíráinak decentralizált rendszerével. Az igazságügyi hálózatnak valamennyi tagállamban vannak szakmai kapcsolattartói, akikről adott esetben tanácsot lehet kérni. Az Eurojust az

Europollal együttműködésben tevékenykedik az európai méretű bűnözés elleni küzdelem szinte minden területén, az EU-költségvetéssel kapcsolatos csalások ügyében pedig az OLAF közreműködésére számíthat.

Az intézmények közös nyomozó csoportban való részvételének jogi alapja

Europol

Europol-egyezmény

Az Europol-egyezmény eredeti formájában nem tartalmazott semmiféle speciális rendelkezést az Europol közös nyomozó csoportban való részvételéről. Valójában az egyezmény nem adott eredeti nyomozati kompetenciákat az Europol számára, hanem csupán támogató és segítő szerepre szorította az intézmény funkcióját. Az Europolnak nem volt lehetősége arra, hogy közvetlenül cseréljen információt a nemzeti nyomozó hatóságokkal, támogatást kizárólagosan az Europol nemzeti egységeken keresztül tudott nyújtani.

Az Európai Unióról szóló szerződés

A maastrichti szerződés a 29–30. cikkében tárgyalja az Europol szerepét, itt egyrészt az Europol-egyezményben szereplő feladatok vannak megismételve, mint például a releváns információk összegyűjtése, elemzése és kicserélése¹⁹, másrészt pedig az amszterdami szerződés bevezette a 2. szakaszt, amely az Europol kompetenciáinak széles körű kiterjesztését irányozta elő öt éves időkereten belül, ezáltal az Europol sokkal aktívabb szerepet kapott a nyomozásokban. Ez a rendelkezés konkrétan utal a közös nyomozó csoportok intézményére is, sőt megfogalmazza annak lehetőségét is, hogy az Europol képviselői a közös nyomozó csoport résztvevői lehessenek.²⁰

19 30. cikk (1) b): a releváns információk, köztük a bűnüldözési szolgálatok birtokában lévő, a gyanús pénzügyi műveletekről szóló jelentésekre vonatkozó információknak elsősorban az Europolon keresztül történő összegyűjtését, tárolását, feldolgozását, elemzését és cseréjét, amelynek során a személyes adatok védelmére vonatkozó rendelkezéseket is figyelembe kell venni;

20 30. cikk (2) A Tanács előmozdítja az Europolon keresztül történő együttműködést, és – az amszterdami szerződés hatálybalépésének időpontja utáni öt éven belül – mindenkélt

a) lehetővé teszi az Europol számára, hogy a tagállamok hatáskörrel bíró hatóságai által végzett meghatározott nyomozati cselekmények, köztük az Europol képviselőinek támogató részvételével működő közös

Bár e rendelkezés megteremtette a jogi alapját annak, hogy az Europol is részese legyen a tagállamok együttműködésének, az intézmény szerepe a gyakorlatban továbbra is inkább a támogatásra, segítségnyújtásra korlátozódott.

Unió jogsegélyegyezmény,
közös nyomozó csoportokra vonatkozó kerethatározat
és a minta-megállapodások

A közös nyomozó csoportok létrehozása szempontjából e két joganyag bír a legnagyobb jelentőséggel, ezek egyértelmű szabályokat tartalmaznak arra vonatkozóan, hogy milyen esetekben lehet és célszerű közös nyomozó csoportot létrehozni, hogyan épüljön fel a csoport, milyen jogosítványai vannak a csoport tagjainak, résztvevőinek, milyen legyen/lehet a csoport vezetése, lefektetik az operatív szabályokat, az információkezelés szabályait, valamint a felelősségi kérdéseket is. Egyik joganyagban sem található konkrét utalás az Europol részvételi lehetőségére, hanem úgy rendelkeznek, hogy részt vehetnek a csoport tevékenységében olyan személyek is, akik nem a csoportot létrehozó tagállamok illetékes hatóságainak képviselői. Speciális utalást tesznek az Európai Unióról szóló szerződés rendelkezései szerint létrehozott szervek tisztviselőinek részvételi lehetőségére, ami nem jelent mást, mint az Europol és az Eurojust képviselőit. A joganyagok azonban azt is megfogalmazzák, hogy e résztvevőkre – hacsak a megállapodás másként nem rendelkezik – nem vonatkoznak a csoport tagjaira és kiküldött tagjaira²¹ ráruházott jogok.²²

csoportok operatív tevékenységeinek kidolgozását megkönnyítse és támogassa, valamint hogy ezek összehangolását és végrehajtását ösztönözze;

- b) intézkedéseket fogad el, amelyek lehetővé teszik az Europol számára, hogy a tagállamok hatáskörrel bíró hatóságait meghatározott esetekben nyomozás lefolytatására és nyomozásaik összehangolására kérje fel, valamint hogy olyan különleges szaktudást alakítson ki, amelyet a tagállamok rendelkezésére lehet bocsátani annak érdekében, hogy segítse őket a szervezett bűnözéshez tartozó esetek nyomozása során;
- c) elősegíti a szervezett a bűnözés elleni küzdelemre szakosodott és az Europollal szoros együttműködésben dolgozó ügyészségi és nyomozó hatósági tisztviselők közötti kapcsolatokat;
- d) egy a határokon átnyúló bűnözésre vonatkozó kutatási, dokumentációs és statisztikai hálózatot hoz létre.

21 Kerethatározat 1. cikk [4]: „E kerethatározatban a közös nyomozó csoport azon tagjainak elnevezése, akik nem a csoport működési helye szerinti tagállamból érkeztek, a csoportba »kiküldött« tagok.”

22 Kerethatározat 1. cikk [12]: „Addig a mértékig, amíg az érintett tagállamok joga vagy a tagállamok között hatályban lévő nemzetközi megállapodások lehetővé teszik, meg lehet állapodni arról, hogy részt vehessenek a csoport tevékenységében olyan személyek is, akik nem a csoportot létrehozó tagállamok illetékes hatóságainak a képviselői. Ilyen személyek lehetnek például az Európai Unióról szóló szerződés rendelkezései szerint létrehozott szervek tisztviselői. A csoport tagjaira és kiküldött tagjaira e kerethatározat alapján ráruházott jogok ezeket a személyeket nem illetik meg, hacsak a megállapodás kifejezetten másként nem rendelkezik.”

Az EU Tanácsa által 2003-ban elfogadott „minta-megállapodásban”²³ – amely azt a célt szolgálta, hogy elősegítse a közös nyomozó csoportok létrehozását – az Europol és az Eurojust részvétele már konkrétan szerepel.

A 2010-ben megjelent „frissített” minta-megállapodás²⁴ szintén tartalmazza eme intézmények részvételi lehetőségét, l. függelékének címe ugyanis *l. függelék a közös nyomozó csoportok létrehozásáról szóló minta-megállapodáshoz. A közös nyomozó csoport résztvevői. Megállapodás az Europollal/Eurojusttal/Bizottsággal (OLAF), a szerződéses keretében elfogadott rendelkezések értelmében illetékes szervekkel, az egyéb nemzetközi szervekkel, illetve a harmadik országokkal*. Ebben lehetőség van konkrétan megállapítani egyebek között a következőket: az Europol részvételére vonatkozó alapelvek, a segítségnyújtás típusai, hozzáférés az Europol információs rendszereihez, költségek, felszerelés stb.

Az I. függelék 7. pontja sorolja fel a nyomozó csoport résztvevőinek lehetséges körét, és az e ponthoz fűzött magyarázat alapján a közös nyomozó csoport tagjai lehetnek az igazságügyi, a rendőri vagy egyéb illetékes hatóságok nyomozati tevékenységet folytató képviselői. E címszó alatt tagjai lehetnek még az Eurojust tagjai, ha a bűnözés súlyos formái elleni fokozott küzdelem céljából az Eurojust létrehozásáról szóló, 2002. február 28-i 2002/187/IB tanácsi határozat 9. cikkében²⁵ említett illetékes nemzeti hatóságként járnak el. Ezek az Eurojust nemzeti tagjai, helyetteseik és asszisztenseik, valamint olyan egyéb személyek, akik nemzeti jogszabályaiknak megfelelően szintén a nemzeti hivatal tagjai, például kirendelt nemzeti szakértők. A rendőri hatóságok a tagállamok Europol nemzeti egységeinek tagjait is magukban foglalhatják. E nemzeti egységek székhelye a tagállamokban van, és eme egységek nemzeti rendőri hatóságnak minősülnek. A tagállamok Europolnál tevékenykedő összekötő tisztviselői is felléphetnek nemzeti rendőri hatóságként.

23 A közös nyomozó csoportokat létrehozó minta-megállapodásokról szóló, 2003. május 8-i tanácsi ajánlás. HL C 121/1., 2003. 5. 23.

24 Az Európai Unió Tanácsának 2010. február 26-án kelt állásfoglalása a közös nyomozó csoportok létrehozásáról szóló minta-megállapodáshoz 2010/C 70/01.

25 9. cikk [3]: A tagállamok mindegyike meghatározza azoknak az igazságszolgáltatási hatásköröknek a jellegét és terjedelmét, amelyek gyakorlását a nemzeti tagnak saját területén engedi. Nemzetközi kötelezettségeivel összhangban a tagállam meghatározza a nemzeti tagot külföldi igazságügyi hatóságokkal kapcsolatos eljárásában megillető jogokat is. A tagállam nemzeti tagjának kinevezésekor és bármely egyéb megfelelő időpontban tájékoztatja döntéséről az Eurojust szervezetét és a Tanács főtitkárságát, így utóbbi tájékoztatja arról a többi tagállamot. A tagállamok vállalják az előbbiek szerint adott előjogok elfogadását és elismerését, hogyha azok nemzetközi kötelezettségeikkel összhangban vannak.

Tanácsi javaslatok

2000. szeptember 28-án a Tanács, tekintettel a korábban említett maastrichti szerződés 30. cikk (2) (b) pontjára, felhívta a tagállamokat arra, hogy megfelelően vegyék figyelembe az Europol részéről érkező olyan megkereséseket, amelyek speciális esetekben nyomozások kezdeményezésére, illetve foganatosítására vonatkoznak, valamint megfelelően tájékoztassák az Europol-t e nyomozások eredményeiről.²⁶ Az érintett tagállamnak meg kell indokolnia, ha nem teljesíti a kérést. Két hónappal később a Tanács kiadott egy javaslatot a tagállamok részére a tagállamok által felállított közös nyomozó csoportok tevékenységéhez nyújtott Europol általi támogatás vonatkozásában.²⁷ A dokumentum leírja, hogy az Europol milyen formában képes segítséget nyújtani a közös nyomozó csoportok tevékenységéhez, és sürgette a tagállamokat arra, hogy használják ki e lehetőségeket. A javaslat egyebek között a következő segítségnyújtási módokat fogalmazta meg:

- Az Europol a bűnözői világról meglévő ismeretanyagát a nyomozó csoportok rendelkezésére bocsátja.
- Lehetővé teszi, hogy az Europol koordináljon folyamatban lévő nyomozó csoportok között.
- Az Europol technikai kérdésekben tanácsokat ad a nyomozó csoportnak.
- Az Europol a bűncselekmények elemzése révén nyújt segítséget.

Meg kell jegyezni azonban, hogy mindezeket a támogatási lehetőségeket az intézmény továbbra is az Europol nemzeti egységeken keresztül tudta megadni. A javaslat tehát nem nyújtott többlet részvételi lehetőséget az Europol számára, sokkal inkább a már korábban delegált funkciók meglévő szerepét és a nyomozó csoportokkal kapcsolatos felelősségét tisztázta.

Az Europol-egyezményt módosító jegyzőkönyvek²⁸

Mint arra már utaltam, az Europol-egyezmény nem tartalmazott rendelkezéseket az Europol közös nyomozó csoportban való részvételéről. A 2002. novemberi

²⁶ Council Recommendation of 28 September 2000. Member States in respect of requests made by Europol to initiate criminal investigations in specific cases. OJ C 289, 2. 10. 2000., p. 8.

²⁷ Council Recommendation of 30 November 2000. OJ C 357, 13. 12. 2000, p. 6.

²⁸ Az Europol-egyezményt az elmúlt évtizedekben sokszor módosították, de erőteljes módosítási hullám indult be a 2001. szeptemberi terrortámadások után. Az Europol működésében jelentősebb változást hoztak például a következő jegyzőkönyvek: Az Európai Rendőrségi Hivatal feladatainak a pénzmosás elleni fellépéssel történő kiegészítéséről szóló jegyzőkönyv [2000/C 359/01]; Az Europolnak, szervei tagjainak, igazgatóhelyetteseinek és az Europol alkalmazottainak kiváltságairól és mentességeiről szóló jegyzőkönyv, valamint

jegyzőkönyv azonban jelentősen módosította az egyezményt. Az amszterdami szerződés előíranyozta, hogy hatálybalépésétől számított öt éven belül az Europol a nemzeti rendőrségek nyomozási tevékenységének támogatása és összehangolása érdekében operatív jogosítványokat kap.²⁹ Ennek megfelelően a 2002. november 28-i jegyzőkönyv értelmében az Europol közös nyomozó csoportokban vehet részt, koordinatív, operatív tevékenységet végezhet, és a tagállamokat nyomozás megindítása, lefolytatása céljából megkeresheti³⁰, ezáltal az új 3a cikk megteremtette az Europol-hiszttviselők nyomozó csoportokban történő aktív részvételének jogi alapját.

Az Europol és az Eurojust közötti megállapodás³¹

2004. június 9-én született egy együttműködési megállapodás az Europol és az Eurojust között, ebben kihangsúlyozták annak fontosságát, hogy kiépüljön és fennmaradjon a két intézmény közötti szoros együttműködés, mivel feladataik, céljaik és felelősségük kiegészíti egymást. A megállapodás 6. cikke mindkét fél számára lehetővé teszi, hogy egy vagy több tagállam felkérésére együtt részt vegyenek a közös nyomozó csoportok létrehozásában, és segítséget nyújtsanak a nemzeti igazságügyi és büntető szerveknek a közös nyomozó csoportok létrehozására irányuló előzetes megbeszélések során. A megállapodás tehát kiemeli annak fontosságát, hogy a két intézmény már a nyomozó csoport előkészítő fázisában is nyújtson segítséget és szakértelmet a nemzeti büntető és igazságügyi hatóságoknak, és ne csak akkor, amikor a kérdéses nyomozó csoportot már létrehozták. Amíg az Europol elsődlegesen arra összpontosít, hogy az információgyűjtés és a nyomozási cselekmények folyamán nyújtson támogatást, addig az Eurojust célja, hogy elősegítse az érintett igazságügyi hatóságok közötti koordinációt.

Europol tanácsi határozat

A tanácsi határozat 5. cikke meghatározza az Europol feladatrendszerét, (d) pontjában szerepel az Europol közös nyomozó csoporttal kapcsolatos feladatainak általános megfogalmazása a következők szerint: „...*meghatározott* esetekben az

az Európai Közösség bíróság általi előzetes döntése útján történő értelmezéséről szóló jegyzőkönyv (OJ C 299 9. 10. 1996.).

29 Vö.: az Európai Unióról szóló szerződés 30. cikk (2) bek.

30 Jegyzőkönyv az Európai Rendőrségi Hivatal létrehozásáról szóló egyezmény (Europol-egyezmény) és az Europolnak, szervei tagjainak, igazgatóhelyetteseinek és alkalmazottainak kiváltságairól és mentességéről szóló jegyzőkönyv módosításáról. 2002/C 312/01. Magyarországon a 2006. évi XV. törvény hirdette ki.

31 Agreement between Eurojust and Europol, The Hague, 9 June 2004.

érintett tagállamok illetékes hatóságainak felkérése nyomozások kezdeményezésére, lefolytatására vagy koordinálására, valamint javaslattétel közös nyomozó csoportok létrehozására; [...]"

Ez után a 6. cikk részletesen kifejti a közös nyomozó csoportban való részvétel szabályait, ennek lényeges elemei a következők:

- (1) Az Europol személyzete támogatói minőségben részt vehet közös nyomozó csoportokban, beleértve a kerethatározat, az uniós jogsegélyegyezmény, valamint a második nápolyi egyezmény megfelelő rendelkezéseivel összhangban létrehozott nyomozó csoportokat is, amennyiben e csoportok olyan bűncselekményeket vizsgálnak, amelyek az Europol hatáskörébe tartoznak.
- Az Europol személyzete az azon tagállam joga által megszabott határokon belül, amelyben a közös nyomozó csoport működik, és a (2) bekezdésben említett megállapodással összhangban segíthet minden tevékenységben, és információt cserélhet a közös nyomozó csoport valamennyi tagjával a (4) bekezdésnek megfelelően. Nem vehetnek részt azonban kényszerítő eszközök alkalmazásában.
- (2) Az Europol személyzetének közös nyomozó csoportokban való részvételének igazgatási végrehajtását megállapodásban kell rögzíteni, amely az Europol igazgatója, valamint a közös nyomozó csoportban részt vevő tagállamok illetékes hatóságai között jön létre, és amelybe a nemzeti egységeket is be kell vonni. Az e megállapodásokra vonatkozó szabályokat az igazgatótanács határozza meg.
- (3) A (2) bekezdésben említett szabályoknak meg kell határozniuk azokat a feltételeket, amelyek mellett az Europol személyzete a közös nyomozó csoport rendelkezésére áll.
- (4) A (2) bekezdésben említett megállapodással összhangban az Europol személyzete közvetlen kapcsolatot tarthat a közös nyomozó csoport tagjaival, és e határozattal összhangban a megfelelő információfeldolgozó rendszerek (például az Europol Információs Rendszer, elemzési munkafájlok, illetve egyéb személyes adatokat feldolgozó rendszerek) bármely eleméből származó információkat szolgáltathat a közös nyomozó csoport tagjai és kiküldött tagjai számára. Ilyen közvetlen kapcsolat esetén az Europolnak erről egyidejűleg tájékoztatnia kell a csoportban képviselt tagállamok nemzeti egységeit, valamint azokat a tagállamokat, amelyek az információkat szolgáltatták.
- (5) Az Europol személyzetének tagja által a közös nyomozó csoport résztvevőjeként megszerzett információ – az információt szolgáltató tagállam egyetértésével és felelőssége mellett – az említett információfeldolgozó rendszerek bármely elemébe bevihető az e határozatban megállapított feltételekkel.
- (6) Ha a közös nyomozó csoport műveletei során az Europol személyzetének tagjai sérelmére bűncselekményt követnek el, vagy az Europol személyzetének

tagjai követnek el bűncselekményt, úgy ők a műveletek végrehajtásának helye szerinti tagállam hasonló feladatokat ellátó személyekre alkalmazandó nemzeti jog hatálya alá tartoznak.

Eurojust

Az Európai Unióról szóló szerződés

Az EUSz. 31. cikke³² az Eurojust szerepét úgy határozza meg, mint a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés egy része, anélkül hogy bármilyen konkrét utalást tenne az Eurojust közös nyomozó csoportokban betöltött szerepére.

2002-es tanácsi határozat

A 2002-ben elfogadott tanácsi határozat speciális rendelkezéseket tartalmaz arra vonatkozóan, hogy az Eurojustnak milyen feladatai vannak a közös nyomozó csoportok tekintetében. A határozat 6. cikke (a)(iv) pontja³³, valamint a 7. cikk (a)(iv) pontja³⁴ szerint az Eurojust – nemzeti tagjain keresztül vagy kollégiumként – felkérheti az érintett tagállamok illetékes hatóságait, hogy hozzanak létre nyomozó csoportot. Ha az Eurojust mint testület kéri fel a tagállamokat, akkor logisztikai támogatást is nyújthat nekik, ez jelenthet fordítást, tolmácsolást és koordinációs értekezletek megszervezését is.³⁵ Ha az érintett tagállam hatáskörrel felruházott hatóságai úgy döntenek, hogy nem tesznek eleget a 7. cikk a) pontjában említett kérésnek, dönté-

32 31. cikk (korábbi K.3. cikk). A büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködésre vonatkozó közös felépítés magában foglalja:

- a) a tagállamok hatáskörrel felruházott minisztériumai és igazságügyi vagy annak megfelelő hatóságai közötti együttműködés megkönnyítését és meggyorsítását az eljárások és a határozatok végrehajtása terén;
- b) a kiadatás megkönnyítését a tagállamok között;
- c) a tagállamokban alkalmazandó szabályok olyan mértékű összeegyeztethetőségének megteremtését, amely az ilyen együttműködés javításához szükséges;
- d) a tagállamok közötti joghatósági összeütközések megelőzését;
- e) olyan intézkedések fokozatos elfogadását, amelyek a szervezett bűnözés, a terrorizmus, valamint a tiltott kábítószer-kereskedelem területén szabályozási minimumokat határoznak meg a bűncselekmények tényállási elemeire és a büntetési tételre vonatkozóan.

33 „6. cikk: A nemzeti tagjai révén eljáró Eurojust feladatai. Az érintett nemzeti tagjai révén eljárva, az Eurojust

- a) kérheti az érintett tagállamok hatáskörrel felruházott hatóságait, hogy mérleljelek:
iv. közös nyomozócsoport létrehozását az együttműködés megfelelő eszközeivel összhangban;”

34 „7. cikk: A testületként eljáró Eurojust feladatai. Testületként eljárva, az Eurojust:

- a) a 4. cikk (1) bekezdésében említett bűnözési formák és bűncselekmények vonatkozásában – megfelelő indoklással – az érintett tagállamok hatáskörrel felruházott hatóságaitól kérheti:
iv. közös nyomozócsoport létrehozását az együttműködés megfelelő eszközeivel összhangban;”

35 Tanácsi határozat 7. cikk (g).

NAGY JUDIT

sükről és annak indokairól tájékoztatják az Eurojustot.³⁶ A segítségnyújtás másik formájaként a hatáskörrel bíró hatóságok közötti együttműködés és koordináció javítása érdekében a nemzeti tagok is továbbíthatnak jogsegély iránti megkereséseket.³⁷

A határozat 9. (f) cikke a nemzeti tagok közös nyomozó csoportokban való részvételét szabályozza a következőképpen: a nemzeti tagok, összhangban a kerethatározat, valamint az uniós jogsegélyegyezmény rendelkezéseivel, saját tagállamuk vonatkozásában jogosultak részt venni közös nyomozó csoportokban, ideértve azok felállítását is. A tagállamok azonban a nemzeti tag részvételét függővé tehetik a hatáskörrel felruházott nemzeti hatóság egyetértésétől. A nemzeti tagok, helyetteseik vagy asszisztenseik felkérését kapnak bármely olyan közös nyomozó csoportban való részvételre, amelyben tagállamuk részt vesz, és amelyre az alkalmazandó pénzügyi eszközök közösségi finanszírozást adnak. Minden tagállam meghatározza, hogy nemzeti tagja hatáskörrel felruházott nemzeti hatóságként vagy az Eurojust nevében vesz részt a közös nyomozó csoportban.

Ezeken túlmenően utalás található még a közös nyomozó csoportokra a határozat 12. cikkében a nemzeti Eurojust-koordinációs rendszer viszonylatában³⁸, valamint a 13. cikk rendelkezései között, amelyek az információcserék a tagállamokkal és a nemzeti tagok között problematikáját szabályozzák. E cikk (5) rendelkezése alapján a tagállamok garantálják, hogy a nemzeti tagok tájékoztatást kapjanak a közös nyomozó csoportok felállításáról – függetlenül attól, hogy ezek felállítása az uniós jogsegélyegyezmény vagy pedig a kerethatározat alapján történik-e –, valamint e csoportok tevékenységének eredményeiről.

Végül, de nem utolsósorban a határozat 25a cikkét szükséges megemlíteni, amely az *Együttműködés az Európai Igazságügyi Hálózattal és az Európai Uniónak a büntetőügyekben folytatott együttműködésben részt vevő más hálózataival témakörön belül a (2) pontban a következőképpen rendelkezik: „A 4. cikk (1) bekezdésének sérelme nélkül a közös nyomozó csoportok hálózatának titkársága, valamint a 2002/494/IB tanácsi határozat által létrehozott hálózat titkársága az Eurojust személyzeti állományába tartozik. E titkárságok önálló egységekként működnek. Igénybe*

³⁶ Tanácsi határozat 8. cikk.

³⁷ Tanácsi határozat 6. cikk (g).

³⁸ „12. cikk nemzeti Eurojust-koordinációs rendszer

(1) Minden tagállam kijelöl egy vagy több nemzeti Eurojust-levelezőt.

(2) Minden tagállam 2011. június 4. előtt létrehoz egy nemzeti Eurojust-koordinációs rendszert a következők munkájának összehangolása érdekében:

- a) a nemzeti Eurojust-levelezők;
- b) az Eurojust terrorizmus ügyében eljáró nemzeti levelezője;
- c) az Európai Igazságügyi Hálózat nemzeti levelezője és az Európai Igazságügyi Hálózat legfeljebb három egyéb kapcsolattartója;
- d) a nemzeti tagok vagy a közös nyomozó csoportok hálózatának...”

vehetik az Eurojust – feladataik ellátásához szükséges – adminisztratív erőforrásait. A titkárságok közötti koordinációról az Eurojust gondoskodik. Ez a bekezdés minden olyan, a Tanács határozatával létrehozott új hálózat titkárságára alkalmazandó, amelynek esetében a határozat kimondja, hogy a titkárságot az Eurojust látja el.”

Hogyan segítheti az Europol és az Eurojust a közös nyomozó csoportokat?

Mielőtt megvizsgáljuk a két intézmény ebbéli szerepét, ki kell hangsúlyozni, hogy sem a kerethatározat, sem pedig az uniós jogsegélyegyezmény nem sorolja fel explicit módon a segítségnyújtás lehetséges eszköztárát. Mindkét intézmény a nemzeti jogalkotások alapján, illetve saját jogszabályi keretein belül vehet részt a közös nyomozó csoportok támogatásában.

Az Europol és az Eurojust bevonása a nyomozó csoportok létrehozásának szakaszában, illetve annak tevékenysége során sem kötelező ugyan, mégis mindkét szervezet döntő szerepet játszhat a nyomozó csoport hatékonyságának és működési képességének megteremtésében, ezáltal hozzájárulhat a nyomozás teljes sikeréhez. Mindkét fél segíthet a nyomozó csoport adminisztratív vezetésében is.

A hágai program után következő stockholmi program is tartalmaz rendelkezéseket és feladatokat a közös nyomozó csoportokkal kapcsolatban, ebben kiemelt figyelmet kap az Europol és az Eurojust is: „...Az Europolit és az Eurojustot szisztematikusan be kell vonni a határon átnyúló nagyobb műveletekbe, és mindkettőt tájékoztatni kell, ha közös nyomozó csoport felállítására kerül sor...”

Az Eurojust tagjai kétféle minőségben vehetnek részt egy nyomozó csoport munkájában, egyrészt mint nemzeti tagok, amikor is saját nemzeti jogszabályaik alapján működve lehetnek a nyomozó csoport tagjai. Bár ekkor nem az Eurojust képviseletében járnak el, mégis megvan az az előnyük (kapcsolati, szakértelmi stb.), hogy egyúttal az Eurojust hálózatának tagjai is. Másrészt pedig az Eurojust képviselőiként vehetnek részt a csoport munkájában, képviselve az Eurojustot mint testületet, ekkor pedig az Eurojust szabályai kötelezők rájuk.

A tisztviselők az Europol, az Eurojust, valamint az OLAF részéről – nem a saját nemzeti jogszabályaik alapján eljárva – részt vehetnek a nyomozó csoport tevékenységében, de abban nem tölthetnek be vezető szerepet, és tagok sem lehetnek.

Egy új mozzanat: a 2008. júliusi toulouse-i értekezlet³⁹

2008. július 17-én Rachida Dati, francia igazságügy-miniszter a konferenciát megnyitó beszédében hangsúlyozta, hogy a közös nyomozó csoport nagyon haté-

³⁹ „Eurojust, Joint Investigation Teams: sharing means and information.” Seminar 17–18 July 2008.

köny együttműködési eszköz, mert „a közös nyomozó csoportok részben rugalmasak és érzékenyek/reaktívak, valamint azért, mert az információcsere az adott helyszínen lebonyolódhat”.⁴⁰ Az igazságügy-miniszter szerint 2002 és 2007 júliusa között 35 közös nyomozó csoportot hoztak létre, és ezen adatok fényében is kihangsúlyozta, hogy ezt az eszközt még mindig nem használják eléggé az Európai Unióban.

Az értekezleten arra jutottak, hogy a közös nyomozó csoport egy „erőforrás-megosztó” eszköz, hiszen a tagállamok, az Europol és az Eurojust azáltal, hogy egyesítik erőiket a bűncselekmények elleni harcban, maximalizálják ennek a küzdelemnek a hatékonyságát és sikerét. Megfogalmazták azt is, hogy a közös nyomozó csoportok erősítik a tagállamok közötti kölcsönös bizalmat, és fejlesztik a bűnüldöző és igazságügyi hatóságok közötti együttműködést. Ezáltal tehát az uniós bűnügyi igazságügyi együttműködés terén egy több határejű megközelítést jelent.

Fontos tanulságokat és javaslatokat fogalmaztak meg ezen a konferencián, ezek a gyakorlati szakemberek számára új inspirációkat jelentettek:

- Elsődleges fontosságú, hogy az Europol és az Eurojustot rendszeresen tájékoztassák a közös nyomozó csoportok létrehozásáról, és hogy a nyomozó csoportban részt vevő tagállamok használják a szolgáltatásaikban rejlő lehetőségeket. Mindkét intézmény elemzői, logisztikai és pénzügyi (Eurojust) támogatását teljes mértékben ki kellene aknázniuk.
- A közös nyomozó csoportok témakörében nagyobb hangsúlyt kellene hogy kapjon a bűnüldöző és igazságügyi hatóságok képviselőinek képzése, továbbképzése.
- A 2003-ban létrehozott minta-megállapodást módosítani kellene a nyomozó csoportoktól származó gyakorlati tapasztalatok alapján (bizonyítékok elfogadhatósága, több operatív adat belefoglalása stb.).
- A nyomozó csoportok gyakorlati alkalmazását ki kellene terjeszteni más típusú bűncselekményekre is, ne csak a terrorizmus és a kábítószer-kereskedelem esetében használják ezt az eszközt.
- A közös nyomozó csoportok addigi eredményeit értékelni kellene európai szemszögből (például a tagállamok közötti lefoglalt vagyontárgyak eloszlása), valamint a tagállamok oldaláról is (például a különböző résztvevő hatóságok eredményessége).

⁴⁰ A francia igazságügy-miniszter beszédének szabad, tartalmi fordítása: „C’est un formidable instrument de coopération. Il est d’une grande efficacité, parce qu’il est souple, parce qu’il est réactif, parce que les informations circulent en temps réel.”

Segítségnyújtási lehetőségek

Az Europol és az Eurojust a következő formákban képes segítséget nyújtani a közös nyomozó csoportokban részt vevő tagállamoknak:

- Korai tanácsadás annak eldöntéséhez, hogy a nyomozás sikere érdekében az adott esetben a hagyományos eszközök alkalmazása (egyeztető ülések, párhuzamos nyomozások), vagy pedig nyomozó csoport létrehozása lehet célravezetőbb. Az információ továbbításában és a kölcsönös jogsegély koordinálásában megnyilvánuló szerepéből következően az Europol és az Eurojust abban a helyzetben lehet, hogy felismerhetik azokat az alkalmas ügyeket, amelyek igényelhetik nyomozó csoport felállítását, következésképpen felkérhetik a tagállamokat, hogy annak alapján eljárva működjenek együtt.
- Korai gyakorlati és jogi tanácsadás a nyomozó csoport felállítására irányuló megállapodás elkészítésekor, arra vonatkozóan, hogy az milyen rendelkezéseket tartalmazzon. Mindkét intézménynek van jogi szakértelme az egyes tagállamok eltérő jogi rendszereinek ismeretében, valamint sok tapasztalata van az ügyek koordinációját tekintve.
- Munkamegbeszélések megszervezésének ellátása (beleértve a biztonságos környezet és a fordítás megteremtését is) akár a kezdeti tervezési szakaszban, akár később koordinációs értekezletek céljából. Az intézményeknek vannak hangszigetelt tárgyalóhelyiségei, valamint a biztonságos kommunikáció lefolytatásához megfelelő technikai eszközei.
- Az eseti szinten jelentkező technikai akadályokat (például tolmácsolás, információkérés, fordítás) a két szervezet erőforrásaival áthidalhatják, és segíthetik a közös nevező kialakítását.
- Amikor az Europol is részt vesz a közös nyomozó csoport munkájában, további információkat szolgáltathat a csoport számára azáltal, hogy a csoport által gyűjtött adatokat összeveti saját adatbázisával, és részletes elemzésnek veti alá. Ez az elemzés történhet például úgy, hogy egy elemzői munkafájlon (Analysis Work File; AWF) belül alprojektet nyitnak a közös nyomozó csoport adatainak feldolgozására.

Íme, az Europol által évente kiadott éves jelentésekből (*Annual Report*) kiragadott néhány példa és esemény a közös nyomozó csoportokról:

1. 2006-ban az Europol elemzői segítséget nyújtott az első francia–belga közös nyomozó csoport tevékenységéhez, amely a terrorizmus elleni harc keretében jött létre. 2006 augusztusában pedig szlovák hatóságok vettek részt közös nyomozó csoport tevékenységében, amelyben az Europol török bűnözői csoportok elemzői munkafájl adatait és eredményeit is hasznosították.

2. Az Europol 2007-es éves jelentése szerint: az Europol egyik legfőbb célja, hogy „...elősegítse közös nyomozó csoportok létrehozását...”, és „...bevonja az Eurojustot is annak tevékenységébe a lehetőségekhez mérten, és a tagállamok megegyezésétől függően...” 2007 júniusában az Europol igazgatója és az Eurojust elnöke aláírtak egy együttműködési dokumentumot a két szervezet közötti biztonságos kommunikációs csatorna létrehozásáról. Az Eurojust elnöke szerint e biztonságos csatornára azért van szükség, hogy „...az elősegítse a közös nyomozó csoportok projektjének fejlődését...”
3. A korábbi közös nyomozó csoportok tevékenysége során összegyűjtött és feldolgozott tapasztalatok átadása, elemzői támogatás nyújtása.
4. Információcsera megkönnyítése, illetve egyéb nem résztvevő országokkal folytatott kölcsönös nemzetközi jogsegély megvalósítása.
5. Az Europol és az Eurojust közös projekt keretében próbálja elősegíteni a közös nyomozó csoportok igénybevételének szélesebb körű elterjesztését azért, hogy létrehozhat egy speciális honlapot a közös nyomozócsoportok bemutatására.⁴¹ Emellett kidolgoztak egy kézikönyvet⁴² azzal a céllal, hogy segítse a gyakorlati szakembereket a közös nyomozó csoportok létrehozásában. A közös projekt része az is, hogy közösen megrendezik a közös nyomozó csoportok nemzeti szakértőinek éves értekezletét a tapasztalatok megvitatása és cserije céljából.⁴³
6. Tanácsadás a finanszírozás lehetőségeit és eljárását illetően, közvetítőként járhatnak el a finanszírozás elnyerésében, valamint tájékoztatást adhatnak annak aktuális rendelkezésre állásáról.

Az Eurojust nagyon fontosnak tekinti a nyomozó csoportok pénzügyi támogatását, és ennek keretében a kiadások két fő területén tud segítséget nyújtani: egyrészt az utazás és szállás költségei tekintetében, másrészt pedig a tolmácsolási és fordítási költségek viselésében. Ezenkívül az infrastrukturális problémák enyhítése érdekében néhány laptopot és mobiltelefont is a tagállamok rendelkezésére tud bocsátani. A Bizottság azonban nem engedélyezi a közös nyomozó csoport teljes költségeinek finanszírozását. Az Eurojust pályázott egy pénzügyi alapra a Bizottság *Bűnözés megelőzése és az ellene való harc* programjának⁴⁴ keretében, ennek következté-

41 www.europol.europa.eu; a www.eurojust.europa.eu

42 <http://www.eurojust.europa.eu/jit/manual/hu.pdf>

43 A negyedik szakértői értekezletet 2008. december 15–16-án rendezték meg Hágában, az ötödiket pedig 2009. november 30.–december 1. között rendezték ugyanott.

44 Council Decision of 12 February 2007 establishing for the period 2007 to 2013 the Specific Programme "Prevention of and fight against Crime". OJ L 058, 24. 2. 2007, p. 7.

ben az Európai Unió Bizottsága az Eurojust számára létrehozott egy pénzügyi alapot *Pénzügyi, igazgatási és logisztikai támogatás a közös nyomozó csoportok számára, központi szakértői kapcsolati pont létrehozásával* címmel.⁴⁵ Ez az alap lehetővé teszi a közös nyomozó csoportok pénzügyi és logisztikai támogatását 2010 decemberéig.

Tények és adatok az Eurojustról

2007-ben az Európai Bizottság az Európai Unió Tanácsa és az Európai Parlament részére megküldött jelentésében⁴⁶ a következőkben foglalta össze az Eurojust szerepét a közös nyomozó csoportok tekintetében: *„az Eurojustban több nemzeti tag is javasolhatja közös nyomozó csoport felállítását, de csupán nagyon kevés tárgyalhat róla, és még ennél is kevesebb azok száma (Cseh Köztársaság, Németország, Málta és Svédország), amelyek elrendelhetik annak létrehozását”*. A 2007 májusáig felállított 18 közös nyomozó csoportból az Eurojust csupán háromban játszott szerepet, annak ellenére, hogy az Eurojust már jóval korábban elhatározta⁴⁷, egyik fő célkitűzése lesz, *„hogyan jogilag, technikailag és más formában is támogassa a közös nyomozó csoportokat”*.

Az Eurojustnak kiemelkedő koordinációs szerepe van a több államot érintő fontos és komplex nyomozásokban, valamint abban, hogy ezek közös nyomozó csoport kialakításához vezessenek.

Íme, néhány példa az Eurojust éves jelentéseiből arra, hogy a szervezet milyen mértékben vett részt az elmúlt években a közös nyomozó csoportok „életében”.

Az Eurojust 2004-es jelentése⁴⁸ szerint elszomorító, hogy bár a kerethatározat 2002-ben keletkezett, az első közös nyomozó csoport mégis csak 2004 novemberében alakult meg, amikor Hollandia és az Egyesült Királyság közös nyomozó csoportot hozott létre egy drokkereskedő hálózat ügyében (Drugs JIT). Az Eurojust és az Europol is csatlakozott ehhez a kezdeményezéshez.

Számos probléma volt, amely megakadályozta több közös nyomozó csoport létrehozását. Gyakran hiányzott a megfelelő jogszabály a közös nyomozó csoport létrehozni kívánó országban, valamint adódtak olyan problémák, amelyek a köntendő megállapodás véglegesítésének bonyolultságával és a közös nyomozó cso-

45 <http://www.eurojust.europa.eu/recruitment/vacancies/2008/08-EJ-CA-42.htm>

46 Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on the role of Eurojust and the European Judicial Network in the fight against organised crime and terrorism in the European Union, 23.10.2007, COM(2007) 644 final, p. 6.

47 Az Eurojust éves jelentése. 2005, 96. o.

48 http://www.eurojust.europa.eu/press_releases/annual_reports/2004/Annual_Report_2004_HU.pdf

port létesítésének költségeivel függtek össze. Az Eurojustnak szerepe volt gyakorlati tanácsok nyújtásában és a jó gyakorlat széles körű terjesztésében, továbbá megvan a képessége megbeszélések gyors összehívására a problémák megoldása céljából. Az Eurojustnak lehetősége van az Europolal folytatott együttműködésre, az Europol analitikus adataival dolgozni és azokat használni.

Néhány ország nagyon szorosan együttműködve dolgozott már korábban is együtt közös érdekű ügyeken a közös nyomozó csoporthoz igen hasonló feltételek között, anélkül azonban, hogy szükséges lenne megkötniük a kerethatározat szerinti megállapodást. Kiváló példája ennek a Franciaország és Spanyolország közötti a hosszú ideje követett gyakorlat az ETA terrorista tevékenységére vonatkozóan.

A közös nyomozó csoportok felállításának kulcsfontosságú feltétele, hogy a tagállamok meghozzák azokat a belső jogszabályokat, amelyek jogi alapot teremtenek az illetékes nemzeti hatóságok számára a létrehozáshoz.

A 2005-ös *jelentés*⁴⁹ értékelése szerint 2005 júliusában egyetértés született a közös nyomozó csoport szakértői hálózatának létrehozásáról, amely informális hálózat, bármiféle bürokratikus struktúra nélkül, és együttesen vagy kisebb csoportokban ülésezhet, egyebek között az Europol vagy az Eurojust szervezésében. A közös nyomozó csoportok szakértői hálózatának a következő kérdésekben kell segítséget nyújtania: a) megállapítania azokat az okokat, amelyek miatt a közös nyomozó csoportokat még mindig nem alkalmazzák széles körben (ismerethiány, erőforráshiány, jogalkotási nehézségek, bürokratikus korlátok, stb.); b) releváns információk cseréje a közös nyomozó csoportok felállításának és működésének gyakorlati problémáiról az összes tagállamban; c) megosztani a legjobb gyakorlatot; és d) kapcsolattartás más nemzeti szakértőkkel és nemzeti szervezetekkel.

Minden tagállam kijelölte szakértőit, akárcsak az OLAF, az Europol és az Eurojust.

November 22–23-án az Europol és az Eurojust megtartotta a közös nyomozó csoportok nemzeti szakértői hálózatának első értekezletét, amelynek az Eurojust létesítményei adtak otthont.⁵⁰

A 2006-os *jelentés*⁵¹ alapján az EU-tagállamok közös nyomozó csoportokra vonatkozó jogalkotásával foglalkozó, az Eurojust és az Europol által közösen készített útmutató kézilyvet 2006 novemberében, a közös nyomozó csoport szakértőinek második értekezletén adták ki. Ebben az évben a szakértői értekezlet adatai szerint hét nyomozó csoport felállítására került sor.

49 http://www.eurojust.europa.eu/press_releases/annual_reports/2005/Annual_Report_2005_HU.pdf

50 A konklúziókat és a műhelymunka eredményeit a Tanács 15277/05. számú dokumentuma tette közzé, 2005. december 2-án.

51 http://www.eurojust.europa.eu/press_releases/annual_reports/2006/Annual_Report_2006_HU.pdf

Az Eurojust 2007-es jelentésének⁵² elkészítésekor a gyakorló szakemberek a folyamatban lévő 25 közös nyomozó csoportot a határon átnyúló nyomozásokban fontos együttműködési formának tekintették. Növekedett az Eurojust részvétele a közös nyomozó csoportok felállításában. Tizenkét olyan ügy szerepelt az elektronikus ügykezelési rendszerben (Case Management System; CMS), amelyben közös nyomozó csoport létrehozását mérlegelték az illetékes nemzeti tagok. A 12 ügyből kettő 2006-ra esett, a további tíz pedig 2007-re, ami erős felfelé ívelő trendet jelez. Az ügy tárgyul szolgáló bűncselekménytípusok ezekben az ügyekben a következők voltak: kábítószer-kereskedelelem, csalás, pénzmosás, terrorizmus, emberkereskedelelem, pénzhamisítás és szervezett rablás. A közös nyomozó csoportok nemzeti szakértőinek harmadik értekezletét 2007. november 29–30-án tartották. Az EU-tagállamok közös nyomozó csoportokra vonatkozó jogalkotásával foglalkozó útmutató kézikönyv aktualizált változata felkerül az Eurojust és az Europol közös nyomozó csoporttal foglalkozó, 2007. november 28-án létesült honlapjára.

2008-ban⁵³ a nemzeti tagok 21 ügyben kérték nemzeti hatóságaiktól, hogy tegyék megfontolás tárgyává közös nyomozó csoportok felállítását. Ebben az évben újabb előrelépésre került sor, amikor az Eurojust – keretpartneri minőségében – a közös nyomozó csoportok társfinanszírozására fordítandó pénzeretel kapott a Bizottság *Bűnmegelőzés és a bűnözés elleni küzdelem* programjának keretében.

2008. december 15–16-án tartotta az Eurojust és az Europol a közös nyomozó csoportok nemzeti szakértői hálózatának negyedik értekezletét, amelynek az Europol adott otthont, ezen az értekezleten az Egyesült Államok is részt vett. Az értekezlet egyik fő tanulsága az volt, hogy a közös nyomozó csoportok felállításának már a korai tervezési és döntéshozási szakaszába fontos bevonni a rendőrség túl az igazságügyi hatóságokat is.⁵⁴

Sikeres nyomozó csoport a két intézmény bevonásával:

Golf/Európa-művelet közös nyomozó csoport⁵⁵

2007-ben a román bűnüldözési hatóságok az Europolhoz fordultak, mivel 1107 kis-korú tűnt el az országból, és tartózkodási helyük ismeretlen volt. Az Europol elemzői rendszerében rendelkezésre állt a Phoenix elemzői munkafájl az emberkereskedelelem minden formája információinak elemzésére. Ezzel egyidejűleg az Egyesült Ki-

52 http://www.eurojust.europa.eu/press_releases/annual_reports/2007/Annual_Report_2007_HU.pdf

53 http://www.eurojust.europa.eu/press_releases/annual_reports/2008/Annual_Report_2008_HU.pdf

54 A konklúziók szövege a Tanács 2008. december 19-i, 17512/08. számú dokumentumában található.

55 Az összefoglalás a David Ellero, a Phoenix elemzői munkafájl projektmenedzsere által 2010 áprilisában készített anyag tartalmi fordítása.

ráltságban *Golf* elnevezéssel nyomozást folytattak az Oxford Streeten romániai kiskorúak által elkövetett bűncselekmények ügyében. A gyermekek a következő bűncselekményeket követték el: bolti lopások, zsebtolvajlás, pénzautomata-feltörések, bankkártya-hamisítás, agresszív, zaklató koldulás, gyermek- és emberkereskedelem, gyermekek kizsákmányolása stb. 2008-ban az angliai nyomozás arra vezetett, hogy a román Európa-lista 1107 kiskorújából 250 kapcsolatba hozható az Egyesült Királyságban elkövetett bűncselekményekkel, és a figyelem ezáltal a vagyon elleni bűncselekményekről áttevődött az emberkereskedelem bűncselekményére.

2008. szeptember 1-jén Románia, az Egyesült Királyság és az Europol az Eurojust hágai központjában aláírta a közös nyomozó csoport létrehozására irányuló megállapodást. Azzal, hogy az Eurojustot is bevonták az együttműködésbe, az volt a cél, hogy összehangolja a bünszervezet vezetőinek a letartóztatását, a vagyontárgyaik lefoglalását, és segítsen az egyes országokban történő bizonyítékok összegyűjtésében, valamint hogy segítsen a bünszervezet tagjai elleni bűnvádi eljárás lefolytatásában és bíróság elé állításában. A közös nyomozó csoport létrehozása lehetővé tette a nemzeti és nemzetközi szereplők között egy közös cselekvési terv felállítását, amelyben az Europol főként elemzői támogatást vállalt, az Eurojust pedig abban nyújtott segítséget, hogy tisztázza a két jogi rendszer közötti különbségeket – tekintettel az alapvető eltérésekre a common law és a kontinentális jogrendszerek között –, tanácsot adott abban, hol a legcélszerűbb lefolytatni a bűnvádi eljárást, figyelembe véve a két ország eltérő feltételrendszerét a bizonyítékok gyűjtése és felhasználása terén.

A nyomozó csoport anyagi támogatást kapott az Európai Bizottság alapjából: a 2008–2009-es időszakra 1,1 millió, míg a 2009–2010-es időszakra 1,3 millió eurót.

2009-ben romániai és angliai nyomozók az Egyesült Királyságban a közös nyomozó csoport keretében a következő nyomozati cselekményeket hajtották végre, a következő eredményeket érték el:

- 214 személyt ellenőriztek.
- 25 kiskorút azonosítottak és „idéztek be” meghallgatásra.
- Öt elsődleges áldozatot azonosítottak.
- A román hatóságok 12 telefonlehallgatást végeztek.
- 1500 font készpénzt foglaltak le.
- Szignifikáns bizonyítékokat tártak fel egy szervezett csalásra vonatkozóan is.
- Négy gyermeket helyeztek rendőri védelem alá, mint lehetséges áldozatai az emberkereskedelemnek.
- 15 millió eurót meghaladó értékű új építésű ingatlan Romániában.
- Az Európa-lista 1107 kiskorújából 398 aktívan bűnözött az Egyesült Királyságban.

- A listán lévő gyermekek 75 százalékát a nyomozó csoport látókörébe kerülő gyanúsítottak adták el külföldre.
- 140 személy a HMRC⁵⁶ adatbázisában is szerepelt.
- Az UK PNC⁵⁷ adatbázisa szerint 162 kiskorú 1622 regisztrált bűncselekmény elkövetésével volt kapcsolatba hozható.
- Az angol, a walesi és a brit közlekedési rendőrség (*British Transport Police*) 42 rendőri egysége regisztrált e kiskorúak által elkövetett bűncselekményeket saját illetékességi területén.
- A közös nyomozó csoport keretében 2009-ben ötven személyt tartóztattak le.

2010. április 8-án Románia területén összehangolt csapást mértek a felderített bűnszervezet tagjaira a közös nyomozó csoportban résztvevők, ennek nyomán 17 gyanúsítottat tartóztattak le, és 34 házkutatást végeztek párhuzamosan. Az akcióban részt vett 120 romániai rendőr és 200 csendőr, 26 rendőr a Londoni Városi Rendőrség (*London Metropolitan Police*) képviselőjében, és az Europol részéről két elemző szakember. Az akcióban fegyvereket, készpénzt és egyéb értékeket foglaltak le. A letartóztatottak ellen az eljárást kiskorúak kereskedelme, pénzmosás és bűnszervezet létrehozása miatt indították meg. Az Eurojust számos találkozót szervezett és bonyolított le a brit igazságügyi hatóságok és a romániai szervezett bűnözés és terrorizmus elleni osztály ügyészei között.

Az Europol a nyomozó csoport teljes tevékenységének ideje alatt elemzésekkel látta el mindkét tagállamot, valamint segítette a fő célkitűzések meghatározásában. Az Europol „Mobile Office” mobil egysége tette lehetővé, hogy a nyomozók a helyszínen kaphassanak elemzési eredményeket és könnyű hozzáférést az Europol adatbázisához. Emellett segítséget nyújtottak az információk és bizonyítékok gyűjtésében is.

A közös nyomozó csoport működési idejét kitöltik 2010 decemberéig, és nagy a valószínűsége annak, hogy Spanyolországot is bevonják, mivel a becslések szerint több mint 150 gyanúsított ott él.

Az áldozattá váló gyermekeket Románia elhagyott vidékéről, szegény szubkultúrákból toborozták, és a bűnözői csoport tagjai megszervezték a gyermekek szállását és szállítását, ellátták őket utazási dokumentumokkal, megszervezték és

⁵⁶ HMRC (Her Majesty's Revenue and Customs): a brit kormány egyik nem minisztériumi formában működő egysége, osztálya, amely elsődlegesen az adók behajtásáért, begyűjtéséért felelős, és bizonyosfajta állami támogatások kifizetéséért.

⁵⁷ UK PNC (UK Police National Computer): az Egyesült Királyság teljes területén széles körben alkalmazott nemzeti rendőrségi számítógépes rendszer, amelyet minden bűnüldözési hatóság használ 24 óras elérhetőséggel. 1974-ben kezdte meg a működését, 2006 júliusában már több mint 97 millió dokumentum volt a rendszerben (személyekre, jogosítványra és gépjárművekre vonatkozóan).

felügyelték az Egyesült Királyságban folyó bűnözői tevékenységeiket, és begyűjtötték tőlük az e bűncselekményekből származó pénzt. Ez idáig több mint 160 áldozat, 7 és 15 év közötti gyermek azonosítása történt meg.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Bárd Petra: Az Európai elfogatóparancs. Belső kézirat. Országos Kriminológiai Intézet, Budapest, 2009

Busser, Els de: Judicial cooperation in criminal matters: mutual legal assistance in Joint investigation team sin the European Union From theory to practice. T. M. C. Asser Press, 2006

Garamvölgyi Balázs: Az Eurojust. In: **Kondorosi Ferenc – Ligeti Katalin (szerk.):** Az európai büntetőjog kézikönyve. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2008, 299–300. o.

Holé Katalin: Az Európai. **Kondorosi Ferenc – Ligeti Katalin (szerk.):** Uo. 286–295. o.

Ligeti Katalin: Büntetőjog és bűnügyi együttműködés az Európai Unióban. KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, 2004

Long, Nadja: Implementation of the European Arrest Warrant and Joint Investigation Teams at EU and national level. Study, January 2009

Rijken, Conny: Joint Investigation Teams: principles, practice, and problems. Lessons learnt from the first efforts to establish a JIT. *Utrecht Law Review*, vol. 2., iss. 2., 2006

Rijken, Conny: Scientific Research JIT final Report (Commissioned by Steering Group JIT). Tilburg University, 20 December 2005